

'אני הוא ולא אחר'

1

~~~~~

מאת הרב ישראל נאה שליט"א

(בס"ד, אנטוורפן. 'פרשת החודש' תשע"ח)

~~~~~

"אני הוא ולא אחר"!!

וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הִזָּה וְהַפִּיתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאֲדָם וְעַד בְּהֵמָה וּבְכָל אֱלֹקֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי ה' (שמות יב, יב). ונאמר (שם ל): 'וַיָּקָם פְּרֹעֹה לַיְלָה הַזֶּה וַיֹּאמֶר וְכָל עַבְדֵּי וְכָל מִצְרַיִם נִתְּהִי צִעָקָה גְּדֹלָה בְּמִצְרַיִם כִּי אֵין בֵּית אֲשֹׁר אֵין שָׁם מֵת'. ברש"י (שם עפ"י המדרש): "'אין בית אשר אין שם מת' - יש שם בכור מת, אין שם בכור, גדול שבבית קרוי בכור, שנאמר (תהלים פט, כח) 'אף אני בכור אתנהו'. ד"א, מצריות מזנות תחת בעליהן ויוולדות מרווקים פנויים. והיו להם בכורות הרבה, פעמים הם חמשה לאשה אחת, כל אחד בכור לאביו".

מיליוני בכורות נהרגו בתוך רגע!!

בבואנו למנות את מספר הבכורות שנהרגו בחצות הלילה בתוך רגע כמימרא!! ('מכילתא' 'תורה שלמה' (שמות יב אות תצג) ועוד), ועל פי דברי המדרשים, נמצא, כי כמה מיליוני בכורות נהרגו במצרים ובשאר מקומות (ראה 'מכילתא' שם ועוד. ואכמ"ל).

אני הוא ולא אחר

בעל ההגדה הרחיב ופירש: 'ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה' - אני ולא מלאך. 'והפיתי כל בכור בארץ מצרים' - אני ולא שרף. 'ויבכל אלקי מצרים מעשה שפטים' - אני ולא השלית. 'אני ה' - אני הוא ולא אחר'." וב"שמו"ר (ז, ה): "ויעבר ה' לנגוף את מצרים" - **הקב"ה בעצמו**."

שאלת ותשובת חז"ל

נשאלה השאלה בבית מדרשם של חז"ל, (עיי' ביתור"ש' (שם אות תקו – תקח). ובזה"ק ח"ב, מא.) למה "הוכרח" הקב"ה בכבודו ובעצמו לרדת למצרים ולהכות את כל הבכורות. והרי הרבה שלוחים היה למקום, כפי שהיה בשאר מכות מצרים?

הם גם השיבו: "אמר הקב"ה, אני הוא שהבחנתי במצרים בין טיפה של בכור לטיפה שאינה של בכור".
(ב"מ סא ועוד). כלומר, שליחיו יתברך אינם יודעים להבחין בין טיפה לטיפה, לכן לא נשלחו למטרה זו.

"רשימת הבכורות"

עדיין ניתן לשאול, למה הקב"ה לא מסר לריבי רבבות מלאכיו ושרפיו את "רשימת הבכורות" שבכל בית ובית במצרים ולאבדם תוך רגע כמימרא?

מעשה ידי

תשובה לדבר: חז"ל (מגילה י: ועוד) מספרים: "בקשו מלאכי השרת לומר שירה. אמר הקב"ה, מעשה ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה?"

עם ישראל נשתעבדו במצרים ר"י שנים. המצרים הרגו בהם בלי מספר במשך כל השנים הללו. 'כל הבן הילוד היארה תשליכוהו'. גם גרמו לאיבוד של חלק הגדול ביותר של עם ישראל. [מדרש תנחומא (בשלח א ועוד) "וחמשים עלו בני ישראל". אחד מחמשה. ויש אומרים אחד מחמשים. ויש אומרים אחד מחמש מאות". וכו'].

אעפ"י כן, הקב"ה מכנה את המצרים "מעשה ידי"? אלא כבר נאמר 'ורחמיו על כל מעשיו'. (תהלים קמה, ט. ועי' רבינו בחיי, שמות לד, ו).

רק הבורא בעצמו יכול ולא אחר

במכת בכורות מתו כאמור מיליוני בכורות וברגע כמימרא, כאן כבר לא היה מקום למקום "לשלוח שליחים" לכלות את מיליוני מעשה ידיו של הבורא. רק הבורא יתברך בכבודו ובעצמו יכול היה לכלות מעשה ידיו ברגע כמימרא, הוא ולא אחר!!

[במאמר מוסגר: נצרף גם הנאמר על עדת קרח: 'ואכלה אתם כרגע'. (במדבר טז, כא). ובברכות (ז): "וכמה זעמו – רגע". וב'אוה"ח' הק' (שם): "'ואכלה אתם כרגע' - צריך לדעת, למה אמר כרגע? ואם להודיע כי הוא שגיאה כח להרוג ששים ריבוא כרגע, כבר הודיע זה מקודם דכתיב (שמות לג, ה) 'רגע אחד אעלה בקרבך וכליתך'". מנגד, המן העמלקי ביקש 'להשמיד להרג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד' !! בזה הוא קירב את מפלתו ומפלת בניו. להשמיד רבבות איש בזמן כה קצר? זה שאיפת עמלק!].